

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Факультет інформатики, математики та економіки

Кафедра економіки та готельно-ресторанного бізнесу

ЗАТВЕРДЖЕНО НА ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ

Завідувач кафедри проф. Марченко О. А.

_____/_____
(протокол № _____ від _____ 20_ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЦІНОУТВОРЕННЯ

для здобувачів вищої освіти

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 Економіка

Освітня програма Економіка та бізнес

Мелітополь, 2020

Розробники:

Біляєв С.С. к.е.н., доцент кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

Верховод І.С.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 9	Рівень вищої освіти: перший Бакалавр Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 051 Економіка Освітня програма: Економіка та бізнес	вибіркова
Блоків – 2	Освітній рівень – бакалавр	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 180		3-й
		Семестр
		5-й
		Лекції
		28 год
		Практичні, семінарські
		48 год
Тижневих годин для денної форми навчання:	Самостійна робота	
	104 год.	
	Вид контролю: іспит	

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Ціноутворення» є формування у студентів комплексу знань з теоретичних та методологічних основ ціноутворення, оволодіння ними прийомами розробки цінової політики і стратегії, методами розрахунків внутрішніх, зовнішньоторговельних, світових, оптових і роздрібних цін, цін міжнародних контрактів та ін.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- загальну характеристику системи цін, їх основні види та функції;
- склад ціни та формування її елементів
- концепції та методи ринкового ціноутворення;
- особливості установалення цін на зовнішньому ринку;
- методології розробки цінової політики та стратегії підприємства
- цілі та методи державного регулювання цін, їх вплив на економічні процеси;
- особливості ціноутворення у галузях матеріального виробництва та у сфері послуг.

вміти:

- застосовувати на практиці знання щодо формування цінової політики і стратегії підприємства;
- знати інструментарій, потрібний для виробки ефективних цінових рішень.
- обирати методи ціноутворення в залежності від ринкових умов, сфери і цілей діяльності підприємства;
- ефективно використовувати ці методи на практиці.

3. Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування дисципліною:

Спеціальні компетентності:

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудоуних відносин.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

4. Програмні результати навчання:

РН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки,

РН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

РН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Блок 1.

ТЕМА 1. Теоретичні основи ціноутворення

Основні теорії ціноутворення. Теорія трудової вартості, теорія витрат виробництва, теорія трьох чинників, теорія граничної корисності, неокласична теорія. Попит і пропозиція як ціноутворюючі чинники. Закон попиту. Взаємодія попиту і пропозиції, ціна рівноваги. Цінова еластичність, коефіцієнти еластичності. Еластичність попиту та її чинники. Еластичність пропозиції. Формування цін залежно від типу ринку. Політика ціноутворення на ринку досконалої конкуренції. Особливості встановлення цін на ринку монополістичної конкуренції. Олігополія як чинник ціноутворення. Формування цін в умовах монополії.

ТЕМА 2. Види та функції цін

Система цін. Ціни світового та внутрішнього ринків. Класифікація цін за рівнем свободи. Диференціація цін за галузевою формою продукції. Ціна підприємства і ціна реалізації, їх взаємозв'язок. Класифікація цін за територіальним поширенням. Урахування в цінах витрат з доставки продукції до споживача. Франкування цін на внутрішньому ринку. Довідкові та ціни фактичних угод. Стартові та лімітні ціни. Сезонні ціни. Зв'язок між цінами, що функціонують в економіці. Обліково-інформаційна функція ціни та її роль в економіці. Розподільча функція. Стимулююча і балансуєча функції ціни та їх взаємозв'язок. Функція ціни як засіб раціонального розміщення виробництва.

ТЕМА 3. Склад ціни та формування її елементів

Склад ціни. Обов'язкові та необов'язкові елементи ціни. Структура ціни. Роль витрат у формуванні ціни. Групування витрат за елементами та статтями калькуляції. Склад собівартості за новими Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Методи обліку витрат у ціноутворенні. Суть методу обліку повних витрат та його недоліки. Метод обліку прямих витрат. Маржинальний дохід. Методи визначення в ціні прибутку. Нормативний метод. Граничні та розрахункові нормативи рентабельності. Залишковий метод визначення прибутку в ціні. Формування в ціні товарних податків. Акцизний збір, ставки акцизного збору. Податок на додану вартість і його визначення в ціні. Посередницько-збутові та торговельні надбавки як самостійні елементи ціни. Їх склад та порядок визначення. Умови застосування торгово- посередницьких знижок.

Блок 2.

ТЕМА 4. *Методи ринкового ціноутворення*

Витратні методи ціноутворення. Метод повних витрат. Метод надбавок. Метод беззбитковості та цільового прибутку. Графік беззбитковості. Визначення точки беззбитковості аналітичним шляхом. Методи, що спираються на попит. Метод балової оцінки. Визначення ціни методом прямих витрат та умови ефективності його застосування. Методи з орієнтацією на конкуренцію. Метод лідера та сфера його поширення. Питома ціна та параметричні індекси якості. Індиферентна ціна. Особливості визначення цін на продукцію виробничо-технічного призначення. Основні положення визначення ціни методом відносної оцінки технічного рівня продукції. Метод тендерного ціноутворення та сфери його застосування

ТЕМА 5. *Ціноутворення на зовнішньому ринку*

Особливості формування цін на зовнішньому ринку. Світові ціни та їх характеристика. Біржові котирування. Ціни товарних аукціонів. Ціни торгів. Ціни міжнародних контрактів та способи їх фіксації. Врахування в цінах базисних умов поставок. Правила «Інкотермс-2018». Особливості встановлення цін на експортно-імпорту продукцію. Визначення експортних цін та врахування в їх складі товарних податків. Індикативні ціни. Формування цін на імпорту продукцію. Визначення митної вартості. Встановлення в цінах ввізного мита, митних зборів та акцизного збору. Визначення ціни придбання товару.

ТЕМА 6. *Цінова політика підприємства*

Цінова політика підприємства та її основні цілі. Необхідність проведення аналізу умов беззбитковості та його завдання. Визначення мінімальної зміни обсягу реалізації за умови зміни самої ціни. Умови досягнення беззбитковості при зміні ціни та змінних витрат. Вплив на беззбитковий приріст реалізації зміни постійних витрат. Графік досягнення беззбитковості продажу при одночасній зміні ціни та постійних витрат. Визначення беззбиткової зміни ціни продажу в умовах пасивного ціноутворення. Цінова стратегія підприємства та її види. Стратегія низьких цін та умови її ефективності. Стратегія високих цін та умови її ефективності. Переваги та недоліки стратегії високих цін. Стратегія нейтрального ціноутворення. Особливості формування цінової стратегії на певні асортиментні групи товарів. Визначення співвідношення цін на взаємозамінні товари. Система цінових знижок. Кількісні цінові знижки. Розробка шкали кількісних кумулятивних знижок. Знижки за швидкість платежу, сезонні, дилерські та інші види знижок.

ТЕМА 7. *Державна цінова політика та її вплив на економічні процеси*

Цінова політика держави та її основні цілі. Необхідність державного регулювання цін. Основні форми втручання держави у процес ціноутворення.

Пряме регулювання цін та його методи. Непрямі методи державного регулювання цін. Цілі державного регулювання цін. Регулювання цін на продукцію монопольних утворень. Декларування цін. Система органів ціноутворення, їхні завдання та функції. Контроль за додержанням дисципліни цін. Система органів контролю за цінами. Вплив на економіку втручання держави у процеси ціноутворення шляхом введення фіксованих, або граничних цін. Товарний дефіцит та його вплив на ринкові ціни. Вплив на рівноважну ціну акцизного збору та податку на додану вартість. Розподіл податкового тягаря між виробниками та споживачами продукції. Економічні наслідки запровадження ввізного мита в цінах на імпортовану продукцію.

Ефективність трудового потенціалу. Три системи показників ефективності кадрового потенціалу.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	денна форма навчання			
	усього	у тому числі		
		л	сем	с.р.
Блок 1. Теоретико-принципові основи світового господарства				
Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення	22	2	6	14
Тема 2. Види та функції цін	24	4	6	14
Тема 3. Склад ціни та формування її елементів	24	4	6	14
Тема 4. Методи ринкового ціноутворення	24	4	6	14
Разом за змістовим модулем I	94	14	24	56
Блок 2. Основні поняття та механізми світової економіки				
Тема 5. Ціноутворення на зовнішньому ринку	28	4	8	16
Тема 6. Цінова політика підприємства	28	4	8	16
Тема 7. Державна цінова політика та її вплив на економічні процеси	30	6	8	16
Разом за блоком II	86	14	24	48
Усього годин	180	28	48	104

7. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення	2
2	Тема 2. Види та функції цін	4
3	Тема 3. Склад ціни та формування її елементів	4
4	Тема 4. Методи ринкового ціноутворення	4
5	Тема 5. Ціноутворення на зовнішньому ринку	4
6	Тема 6. Цінова політика підприємства	4
7	Тема 7. Державна цінова політика та її вплив на економічні процеси	6
Разом		28

8. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми та питання, що вивчаються	Форми контролю	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення	опитування, тестування, співбесіда	6
2	Тема 2. Види та функції цін	опитування, тестування, співбесіда	6
3	Тема 3. Склад ціни та формування її елементів	опитування, тестування, співбесіда	6
4	Тема 4. Методи ринкового ціноутворення	опитування, тестування, співбесіда	6
5	Тема 5. Ціноутворення на зовнішньому ринку	опитування, тестування, співбесіда	8
6	Тема 6. Цінова політика підприємства	опитування, тестування, співбесіда	8
7	Тема 7. Державна цінова політика та її вплив на економічні процеси	опитування, тестування, співбесіда	8
Разом			48

9. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення	14
2	Тема 2. Види та функції цін	14
3	Тема 3. Склад ціни та формування її елементів	14
4	Тема 4. Методи ринкового ціноутворення	14
5	Тема 5. Ціноутворення на зовнішньому ринку	16
6	Тема 6. Цінова політика підприємства	16
7	Тема 7. Державна цінова політика та її вплив на економічні процеси	16
Разом		104

10 МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час вивчення дисципліни «Ціноутворення» використовуються такі методи навчання: співбесіда, пояснення, інноваційні методи з використанням мультимедійних презентацій, практична робота, ситуаційні вправи.

11.МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Під час вивчення дисципліни «Ціноутворення» використовуються такі методи контролю: опитування, тестування, перевірка конспектів, контрольна робота.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Артус М.М. Формування механізму ціноутворення в умовах ринкової економіки: монографія /Артус М.М. – Тернопіль: Економічна думка, 2012. – 382 с.
2. Балабанова Л.В. Цінова політика торговельного підприємства в умовах маркетингової орієнтації: навч. посібн./ Балабанова Л.В., Сардак О.В. – К.: Професіонал, 2004. – 156 с.
3. Бакунов О.О. Цінова політика підприємства : [навчальний посібник] / О.О. Бакунов, Ю.О. Кучеренко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2016. – 111 с.
4. Березін О.В. Управління ціноутворенням : навчальний посібник / О.В. Березін, Ю.В. Карпенко ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський

університет економіки і торгівлі». – Суми : Університетська книга, 2012. – 175 с.

5. Верхоглядова Н.І. Основи ціноутворення: навч. посібник/ Н.І. Верхоглядова та ін. – К.: Кондор, 2007. – 252 с.

6. Закони України «Про ціни і ціноутворення», «Про природні монополії» : за станом на 21 березня 2013 року / Верховна Рада України. – Видання Київ : Парламентське видавництво, 2013. – 28, [2] с.

7. Лошенюк І.Р. Маркетингова цінова політика : навчальний посібник / І.Р. Лошенюк, А.М. Гуменюк, Ю.Б. Чаплінський. – Київ : Дакор : КНТ, 2008. – 184 с.

8. Колесников О.В. Ціноутворення: навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 144 с.

9. Корнієв В.Л. Цінова політика підприємства. – К.:КНЕУ, 2001. – 257 с.

10. Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення : практикум / Н.М. Малініна, І.В. Причепя, В.В. Кавецький ; Міністерство освіти і науки України, Вінницький національний технічний університет. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 63 с.

11. Маркетингова цінова політика : опорний конспект лекцій / [укладач К.М. Прохоренко] ; Укоопспілка, Львівська комерційна академія. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2010. – 55 с.

Додаткова

12. Окландер М.А.Маркетингова цінова політика : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / М.А. Окландер, О.П. Чукурна. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 238 с.

13. Павленко А.Ф. Маркетингова політика ціноутворення: монографія / Павленко А.Ф., Корнієв В.Л. – К.:КНЕУ, 2004. – 329 с.

14. Пінішко В.С. Ціни і ціноутворення : навч. посібн. / Пінішко В.С. – Львів: «Інтелект- захід», 2006. – 488 с.

15. Пінішко В.С. Ціни і ціноутворення : навчальний посібник / В.С. Пінішко, О.С. Рудницька, О.І. Юсипович ; Укоопспілка, Львівська комерційна академія. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2013. – 191 с.
16. Сипко Т.Д. Ціноутворення : у трьох частинах / Т.Д. Сипко, О.Є. Гросицька, О.М. Заботін ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова. В 3 ч. – Ч.1. Ціни та їх взаємодія з іншими категоріями – Миколаїв : [НУК], 2006 – 108 с.
17. Сипко Т.Д. Ціноутворення : у трьох частинах / Т.Д. Сипко, О.Є. Гросицька, О.М. Заботін ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова. В 3 ч. – Ч.2. Технологія ціноутворення та управління цінами. – Миколаїв : [НУК], 2006 – 92 с.
18. Тормоса Ю.Г. Ціни та цінова політика: навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2010. – 234 с.
19. Україна. Закон. Про ціни і ціноутворення: від 21 червня 2012 р. № 5007-VI (із змінами і доповненнями)/. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. www.rada.gov.ua
20. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посібник. 3-тє вид., виправл. – К.: Кондор, 2005. – 214 с.
21. Ціни і ціноутворення : навчальні завдання до практичних занять / [укладачі : М.Я. Вірт, О.І. Юсипович] ; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівська комерційна академія. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. – 65 с.

13. Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
[//http://www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua)
2. Офіційна Інтернет-сторінка Міністерства економіки України
[//http://www.me.gov.ua](http://www.me.gov.ua)

3. Офіційна Інтернет-сторінка Державного комітету статистики України
[//http://www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)